

Ekološki stavovi i spremnost za ekološki angažman

Krešimir Kufrin

Filozofski fakultet Zagreb, Odsjek za sociologiju

Sažetak

Na temelju rezultata istraživanja provedenog na slučajnom reprezentativnom uzorku ($N=547$) studentske populacije zagrebačkog i riječkog Sveučilišta analizira se (1) odnos općenitih stavova o odnosu priroda–čovjek i konkretnijih stavova o »klasičnim« ekološkim problemima i temama (nuklearna energija, zagađivanje okoliša, iscrpljivanje resursa, demografski problemi, kvaliteta hrane, zaštita okoliša) te (2) odnos obiju vrsta stavova i spremnosti za proekološko angažiranje.

Faktorskom analizom općenitih stavova o odnosu čovjek–priroda dobivene su, prema očekivanjima, tri latentne dimenzije: antropocentrizam, tehnicizam i naturalizam. Analizom konkretnijih stavova ekstrahirano je šest vrlo slabo povezanih dimenzija koje odgovaraju pojedinim ekološkim problemima. Ovakvi rezultati faktorske analize, kao i slaba povezanost općenitih i konkretnih stavova ukazuje na izrazitu segmentiranost »ekološke svijesti«, kako s obzirom na različite razine općenitosti, tako i s obzirom na problemska područja.

Iako su konkretniji stavovi ($r^2 = .122$) nešto bolji prediktor spremnosti za ekološki angažman nego općeniti ($r^2 = .055$), obje vrste stavova slabo tumače varijancu mjere spremnost za angažman.

Glavne riječi: ekološki stavovi, »ekološka svijest«, proekološko ponašanje

1. UVOD

Odnos stavova i ponašanja predmet je socijalnopsihologijskih istraživanja već više od šest desetljeća. Još 1934. godine LaPiere je u društvu dvoje mladih Kineza, bračnoga para, proputovao dobar dio Amerike pokušavajući utvrditi hoće li stavovi Amerikanaca prema Kinezima (u to vrijeme vrlo negativni) naći svoj izraz u odgovarajućem (neprijateljskom) ponašanju. Zamisao toga istraživanja bila je posve jednostavna: troje putnika obilazilo je turističke objekte i registriralo reagiranje osoblja – hoće li (i kako) uslužiti mlade Kineze. Od ukupno 251 posjećenog objekta, osoblje je u samo jednome odbilo uslužiti goste, dok je u njih 72 usluga bila izrazito ljubazna. Po završetku putovanja, LaPiere je svakom posjećenom turističkom objektu poslao upitnik koji je, među ostalim, sadržavao i pitanje: »Biste li prihvatili pripadnike kineske rase kao goste u vašem objektu?«. Istraživaču je stiglo 128 odgovora, od kojih je 92 bilo negativno, dok su ostali bili neodređeni. Stavovi i ponašanje ispitanika prema Kinezima bili su, očito, posve različiti (Rokeach, 1972; Prišlin, 1991).

Istraživanja o odnosu stavova i ponašanja koja su zaredala u idućih tridesetak godina davala su različite rezultate: povezanost stavova i ponašanja kretala se od nikakve do iznimno velike. Razlozi takvih razlika leže, prije svega, u načinu postavljanja problema. Pitanje o odnosu stavova i ponašanja, kakvo je isprva postavljano

